



נוהל זה הותר לעיון על פי חוק חופש המידע

מס' נוהל קודם: 02.220.008		
פרק: שיטור וקהילה	תת-פרק: טיפול באירועים	מספר: 220.002.19

נהלי אג"מ

שם: הצגת תעודת זהות וחובת הזדהות בפני שוטר
--

תאריך פרסום: 16/06/2020
תאריך תחילה: 06/03/2019
תאריך ביטול:
נוסח: 1

הבסיס החוקי

1. במסגרת פעילות האכיפה המשטרתית נדרשים השוטרים לעיתים לבקש פרטי זיהוי מאדם ולדרוש מאדם להזדהות באמצעות תעודת זהות (להלן – דרישת ההזדהות). פעולות אלה עשויות לפגוע בחירויות יסוד כגון חופש התנועה וכבוד האדם ולכן מוטל על השוטרים לפעול באופן זהיר ומושכל בהפעלת סמכות זו.
2. דרישת ההזדהות יכול שתיעשה מכוח סמכות כללית, על פי חוק החזקת תעודת זהות והצגתה תשמ"ג-1982 (להלן: "חוק תעודת זהות" או "החוק") או מכוח הוראות חוק ספציפיות בהן קיימת לשוטר סמכות לדרישת הזדהות כגון חוק הכניסה לישראל, חוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, תשס"ה-2005, חוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש, התש"ף-2020 ועוד.
3. **בבג"צ 4455/19 טבקה נ. מ"י קבע בית המשפט העליון**, כי שוטר רשאי לדרוש מאדם להזדהות גם ללא חשד לביצועה של עבירה פלילית. עם זאת בהחלטת בית המשפט נקבע, כי השוטר אינו רשאי לדרוש מאדם להזדהות מבלי שיש לו עילה סבירה לכך כפי שיפורט בנוהל זה, וכן נקבע, כי נדרשת זיקה בין הדרישה להזדהות ובין המידע המצוי בתעודת הזהות ובכלל זה, הצורך לבדוק את עצם קיומה של תעודה כזו.
4. נוהל זה יפרט את התנאים להפעלתה של סמכות דרישת הזדהות והפעולות אותן רשאי שוטר לערוך בעקבות בדיקת תעודת הזהות שלא אגב יסוד סביר לחשד לביצוע עבירה פלילית ואין

בהוראות אלה כדי לגרוע מהסמכויות הנתונות לשוטרים על פי חוקי סדר הדין הפלילי וכאשר קיימות סמכויות חקירה על פי דין.

5. העקרונות הקבועים בנוהל זה יחולו על כל המקרים בהם קיימת סמכות לדרוש הזדהות מאדם. העילה לדרישת ההזדהות תהיה בהתאם לסמכויות הקבועות בחוקים השונים, כגון דרישת הזדהות מאדם שיש יסוד לחשוב כי שהייתו בישראל מחייבת רישיון ישיבה לפי סעיף 13 לחוק הכניסה לישראל, בדיקת הזדהות בעת כניסה למקום לפי סעיף 4 לחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור או כל סמכות אחרת. בהעדר סמכות אחרת ספציפית, ניתן להסתמך על סעיף 2 לחוק תעודת זהות, אם התקיימה אחת מהעילות המפורטות להלן.

כללי

6. הזדהות אדם בפני שוטר יכול שתיעשה על ידי הצגת תעודת זהות, רישיון נהיגה או דרכון או אם נשא אדם מסמך זיהוי ביומטרי, מוסמך השוטר לזהותו אל מול תעודתו באמצעות קורא כרטיס חכם וסורק ט.א..

7. הפניה לאזרח בדרישת הזדהות תעשה באדיבות ובאופן ענייני.

8. דרישת ההזדהות תעשה באופן שוויוני. שוטר יפעל תוך מתן דגש על הימנעות מדעה קדומה (פרופיילינג) ויחס מפלה בשל דת, גזע, מוצא אתני, צבע עור, לאום ומגדר, ותוך שמירה מירבית על כבוד האדם שמתבקשת זהותו.

9. דרישת הזדהות כלפי מי שנחזים כקטינים תיעשה ברגישות הראויה ובהתאמה למראה גילם ובשים לב לכך שבמקרים רבים לקטין אין תעודת זהות. יש לשים לב לכך שלא ניתן להוציא תעודת זהות מתחת לגיל 16.

עילה סבירה לדרישת הזדהות

10. העילה לדרישת ההזדהות תהיה בהתאם לסמכויות הקבועות בחוקים השונים, כגון דרישת הזדהות מאדם שיש יסוד לחשוב כי שהייתו בישראל מחייבת רישיון ישיבה לפי סעיף 13 לחוק הכניסה לישראל, בדיקת הזדהות בעת כניסה למקום לפי סעיף 4 חוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור או כל סמכות אחרת. בהעדר סמכות אחרת ספציפית, ניתן להסתמך על סעיף 2 לחוק תעודת זהות, אם התקיימה אחת מהעילות המפורטות להלן (להלן – **עילה סבירה**):

א. על פי הנסיבות נדרש לברר אם נושא התעודה הינו אזרח או תושב ישראל.

ב. קיים חשש לביצועה של עבירה בה נדרש לברר את גילו של האדם (כגון במקרה של חשש למכירת אלכוהול לקטינים).

ג. לצורך הגשת עזרה לאדם השרוי במצוקה שבירור זהותו נדרש לצורך הגשת העזרה.

ד. יש יסוד לחשש שמדובר באדם שהמשטרה מחפשת אחריו (נעדר, עבריין נמלט, דרוש לחקירה).

ה. קיים חשש שבוצעה או עומדת להתבצע עבירה ומתקיימות נסיבות שיש בהן כדי להצביע על מעורבות אפשרית של האדם בעבירה ויש צורך לברר פרט מן הפרטים המופיעים בתעודת הזהות, כך למשל:

1) התנהגותו של האדם מצביעה על מעורבות אפשרית בעבירה או אפשרות להיותו עד לעבירה;

2) אדם נמצא במקום, בזמן ובנסיבות שניתן להסיק מהם שהוא נמצא שם למטרה אסורה או פסולה;

דרישת ההזדהות - עיכוב

11. פניית השוטר לאדם בבקשה להזדהות מגבילה את תנועתו ומהווה עיכוב לפי סעיף 69 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996. לאור זאת, טרם בקשת ההזדהות על השוטר לפעול כדלקמן:

א. על השוטר להזדהות בפני האדם שתעודתו נתבקשה.

ב. על השוטר להבהיר לאדם את העילה הסבירה שבגינה הוא נדרש להזדהות.

ג. על השוטר לעשות מאמץ שלא לעכב את האדם מעבר לפרק הזמן ההכרחי לשם בירור העילה לשמה נדרשה ההזדהות.

כאשר העיכוב מתארך מעל 20 דקות יש לערוך דו"ח עיכוב בהתאם לסעיף 74 לחוק המעצרים.

12. ככל שיעלה הצורך בהפעלת סמכויות נוספות, כגון עיכוב לתחנה או מעצר, על השוטר לפעול בהתאם לכללים החלים על הפעלת הסמכות הנוגעת.

אי-הצגת תעודת זהות וסירוב להזדהות

13. לפי חוק תעודת זהות תושב שמלאו לו 16 שנים חייב לשאת עמו תעודת זהות ולהציגה בפני שוטר בעת מילוי תפקידו, כשיידרש לעשות כן. העובר על הוראות חוק זה, דינו - קנס, ובלבד שלא יועמד אדם לדין על אי הצגת תעודה אם תוך חמישה ימים לאחר שנדרש לכך הוצגה התעודה לפני מי שדרש את הצגתה, או לפני שוטר בתחנת משטרה, ונקבעה זהותו של האדם על פיה; נקבעה זהותו כאמור, יינתן לו, על פי דרישתו, אישור בכתב על כך בתחנת משטרה.

14. סירובו של אדם שנדרש להזדהות כדין עלול גם להוות עבירה של הפרת הוראה חוקית לפי סעיף 287(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

15. אדם שאינו נושא תעודת זהות – ניתן לנסות ולאמת את פרטי ההזדהות שמסר מול המערכת הממוחשבת.

ביצוע פעולות שיטור נוספות אגב דרישת הזדהות על פי סעיף 2 לחוק תעודת זהות

16. למעט במקרים בהם קם יסוד סביר לחשד או שעלה צורך באימות פרטי הזהות, אין לבצע תשאול ובדיקות מידע במערכות המשטרה (פעולות שיטור נוספות), בעקבות דרישה להזדהות מכוח סעיף 2 לחוק תעודת זהות. אין בכך למנוע ביצוע פעולות שיטור נוספות, בעקבות דרישת הזדהות מכח חוקים אחרים כגון חוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור.

פיקוח ובקרה

17. כל תלונה הנוגעת להפעלת סמכות דרישת ההזדהות בניגוד לנוהל זה תועבר למדור לתלונות הציבור וחופש המידע. מדור תלונות ציבור וחופש המידע יעביר ליועמ"ש המשטרה כל תלונה שנמצאה מוצדקת בצירוף החומר הרלבנטי לבירור התלונה. יועמ"ש המשטרה יעביר את התלונות לאחר בחינה לידיעת המשנה ליועמ"ש הממשלה (פלילי).

נוהל זה באחריות רמ"ח סיור ושיטור.